

1. Inleiding

Na twee keer als commissie Toekomstvisie voor de komende tien jaar bij elkaar gekomen te zijn, willen we nu een toekomstvisie formuleren op basis van onze gesprekken en de stukken die daaraan mede ten grondslag liggen. Met name is dat *het beleidsplan 2019 – 2023*, de beleidsnotitie van onze predikant *'Toekomstvisie Johanneskerk – het gebouw en de gemeente'* en de notitie van de voorzitter *'Uitgangspunten ontwikkelen Toekomstvisie Johanneskerk Leersum, januari 2022'*. In die stukken en op de vernieuwde website zijn een aantal bouwstenen te vinden die kunnen dienen voor het formuleren van de visie en het beantwoorden van de vragen:

- a) Wat voor gemeente willen we zijn in de komende 10 jaar
- b) Wat is daar voor nodig wat betreft het gebouw
- c) Wat is daar aan personeel voor nodig

Op basis van de toekomstvisie voor de middellange termijn en de schets van de gemeente die we willen zijn en wat daarvoor nodig is, willen we een stappenplan formuleren hoe we bezig gaan met uitvoering van onze plannen.

2. Toekomstvisie

Onze kerkelijke gemeente zal de komende tijd verder vergrijzen en door overlijden af gaan nemen in ledental. De aangroei van onderop zal zeer beperkt zijn, daar het voor jongeren moeilijk is zich hier te vestigen i.v.m. werkgelegenheid en huizenprijzen. Ook kan de Michaëlkerk voor jongere gezinnen aantrekkelijker zijn vanwege het grotere aantal kinderen en jongeren in de kerk. De dorpen op de Heuvelrug zijn geliefde plaatsen voor ouderen om zich te vestigen, maar door toenemende ontkerkelijking zal daarvan slechts een beperkt deel zich bij de Johanneskerk aanmelden. De middengeneratie wordt sterk in beslag genomen door gezin en werk en is weinig bereid gebleken taken in de kerk op zich te nemen en ook de deelname aan de eredienst is beperkt. Dit alles betekent dat het ledental verder zal afnemen daar de leeftijdsopbouw sterk gedomineerd wordt door de ouderen boven de zestig. Hierdoor zal het aantal mensen dat taken kan verrichten afnemen, mogelijk zal de gemeente hierdoor in pastoraat en beheer sterker afhankelijk worden van professionele, dus betaalde krachten. Ook de bijdragen en m.n. de Vaste Vrijwillige Bijdrage (VVB) zullen sterk gaan afnemen en daardoor zullen de financiële tekorten verder oplopen (zie meerjarenbegroting).

De in de laatste jaren ontvangen legaten ter grootte van afgerond een 1,6 miljoen euro maken het ons mogelijk in financiële zin de komende tien jaar te overleven. Daar de legaten door de bij leven betrokken en meelevende legateurs vooral bestemd zijn voor de voortzetting van het gemeentelven van de Johanneskerk, is het mogelijk het beschikbare geld dan ook voor het verdere bestaan van de Johanneskerkgemeente te bestemmen. De al langer bestaande wensen van het verduurzamen van het gebouw en de vervanging van de banken door stoelen kunnen nu gerealiseerd worden. Maar de grootte van de legaten maken het zelfs mogelijk wat verder te kijken naar aanpassingen van het gebouw voor de komende tien jaar. Op basis van deskundige adviezen van o.a. een architect, zal een goede afweging dienen plaats te vinden wat verantwoord is wat wel en wat niet uitgevoerd zal kunnen worden.

Het is ook een gelukkige meevaller dat het noodzakelijke tuinplan na de valwind in juni 2021 volledig uit de legaten betaald kan worden.

Omdat één van de legateurs een begaafd musicus was ligt het in zijn lijn om op het gebied van muziek te bezien hoe we de Johanneskerk kunnen versterken en meer gezicht kunnen geven naar buiten.

Ook de activiteiten op het gebied van 'kunst in de kerk', reeds geformuleerd in het beleidsplan van 2019, kunnen door dit legaat versterkt worden.

Gezien de oplopende financiële tekorten is het voor het langer bestaan van de Johanneskerk noodzakelijk een fors bedrag te reserveren. Hierbij kan gedacht worden aan een bedrag van minimaal €200.000, maar liever € 300.000. Ook zal het na tien jaar goed zijn dat er nog een bedrag beschikbaar is om het verdere gemeentelieven te dienen. Daarom zal een vervolgcommissie zich moeten gaan beraden over de toekomstvisie voor de langere termijn. Gelukkig beschikken we ook nog over de vrije waarde van een pastorie en de kerk.

Het zou wijs zijn er nu van uit te gaan dat er een bedrag van maximaal 1 miljoen te investeren is in personeel en gebouw. Hiervan is ook reeds een bedrag van 140.000 geschonken aan de diaconie.

Na al deze overwegingen is het belangrijk uit te gaan van het vertrouwen dat niet wij het zijn die de toekomst bepalen maar dat die in Gods handen ligt. Dit mag ons een ontspannen gevoel geven en vooral ons werk te doen hoe we God en mensen kunnen dienen in deze tijd vanuit onze roeping kerk te zijn in deze wereld in ons dorp. Ook met de ontvangen legaten en onze inspanningen hoe die goed en verantwoord te besteden. Het is daarbij beter te denken vanuit kansen en mogelijkheden dan vanuit de bedreigingen.

3. Identiteit Johanneskerkgemeente: wie zijn wij en wie willen we zijn in de komende tien jaar

Onderstaande is vooral geformuleerd op basis van het bestaande beleidsplan, de gesprekken over onze toekomstvisie in de kerkenraad en de commissie Toekomstvisie en hoe we ons op de website naar buiten presenteren.

De gemeente rond de Johanneskerk is een kleine, hechte gemeenschap waarbinnen mensen goed naar elkaar omzien. Mensen kennen elkaar, leven met elkaar mee. Wie als gast of nieuwkomer op zondagmorgen de kerk binnenloopt, wordt meestal direct gezien, aangesproken en welkom geheten. De gemeente is klein maar vitaal, we tellen niet in 'aantallen' maar viëren, leren en dienen op onze eigen wijze. Bescheiden én zelfbewust proberen we te doen waartoe we als gemeente geroepen zijn: de lofzang gaande te houden, God en onze naaste met liefde te dienen en zo te werken aan Zijn koninkrijk, met alle gaven en talenten die er binnen de gemeente zijn. Grote woorden, die zich vertalen in onze zondagse kerkdiensten, in de kleine ontmoetingen, de 'handen en voeten' die mensen voor elkaar zijn, in het alledaagse omzien naar de ander en de zorg voor de samenleving.

a. Eredienst en liturgie

In onze open Johanneskerk-gemeenschap geloven we dat God ruimte scheidt, dat we geïnspireerd worden door de woorden en daden van Jezus Messias en in beweging worden gezet door de Geest. De gemeente bestaat uit een veelkleurige groep mensen, die op verschillende manieren haar geloof beleeft. Als kerk hebben we een groot goed door te geven: het leven vanuit het geloof in God die ons inspireert, grond onder de voeten geeft, idealen voor een goede wereld biedt, het kwaad en donker niet ontkent maar daar licht tegenover zet.

De *Eredienst* en haar *liturgie* is voor ons 'het kloppend hart' van de kerk.

Door te spreken en te luisteren, te zingen en muziek te maken, te bidden en stil te zijn, hopen we dat de liturgie in onze vieringen een levensruimte scheidt waarin de ziel kan ademen. Hier zoeken we kracht en inspiratie voor ons dagelijks leven en werk.

De gemeente houdt van theologische diepgang in een goede Schriftuitleg en in de gebeden, en een verzorgde liturgie waarbij wij streven naar een gezond evenwicht in de liturgie tussen vernieuwing en traditie.

In de eredienst proberen we verbindende taal te gebruiken waarbij ook de symboliek zonder woorden een belangrijke rol speelt. Cantorij en cantor, orgel en piano helpen ons daarbij, maar

eveneens een zorgvuldige invulling van het liturgisch centrum: de kleuren van het kerkelijk jaar, de brandende paaskaars, het doopvont en de liturgische bloemschikking.

Kinderen hebben hun eigen plek in onze diensten. Als de eigen predikant voorgaat, is er kindernevendienst. Met enthousiasme en creativiteit zoekt de leiding van de kindernevendienst naar mogelijkheden om met weinig kinderen toch elkaar te blijven zien, horen en meenemen op de weg van het geloof.

In de eredienst delen we lief en leed met elkaar, dichtbij en ver weg en voelen we ons verbonden met de kerk wereldwijd. We komen in de eredienst tot bezinning door de Bijbelse verhalen te lezen en te overdenken als levenslessen die ook nu nog van betekenis zijn. En we worden erdoor aangespoord tot 'werken van barmhartigheid'.

Zo komen in de Johanneskerk in de eredienst ontmoeten, vieren, leren en dienen bij elkaar.

b. Pastoraat

Het pastoraat in onze kerkelijke gemeente betekent "omzien naar elkaar" in de naam van Christus. Pastoraat gaat altijd uit van het Evangelie. Met elkaar meeleven in blijde en verdrietige tijden, staat aan de basis van een levende gemeente. Elkaar kennen, laagdrempelig bij elkaar aanwezig zijn is de kracht van onze kleine gemeenschap, de Johanneskerk.

Wezenlijk daarin is een actief onderling pastoraat gestimuleerd vanuit de commissie pastoraat. De ouderlingen onderhouden de contacten en kunnen daarin ook verdergaande problematiek sonderen die mogelijk vraagt om professioneel pastoraat (een 'voorbijganger') zoals bij crises, kruispunten en levensvragen. Deze vragen soms om een wat grotere afstand dan de vrijwilligers en ouderlingen die vaak goede bekenden van elkaar zijn. In die vrijwillige contacten is juist de nabijheid belangrijk.

c. Diaconaat

Diaconaat is daar, waar leden van de gemeente iemand helpen die niet of onvoldoende door anderen geholpen wordt. Helpen vanuit evangelische bewogenheid is een onmiskenbaar accent van het diaconaat. Mensen die hulp nodig hebben vinden wij overal: in onze eigen kerkelijke gemeente, in ons dorp, elders in het land en in de wereld. Het behoort ook tot de taak van de diakenen om alle gemeenteleden te stimuleren zich in te zetten voor anderen.

d. Ontmoeten & Verdiepen

Door ontmoeting, gesprek en bezinning willen wij met elkaar nadenken over actuele geloofs- en samenlevingsvragen. De activiteiten variëren van meditatie, thema-avonden, workshops tot wandelingen en opruimacties. Wij hopen hiermee mensen te inspireren, gedachten met elkaar te kunnen delen. Op dit gebied werken we nauw samen met de PKN-gemeentes in Maarn en Doorn en de Geloofsgemeenschap St. Andries in Leersum.

e. 'Religieus-cultureel centrum'

Als Johanneskerk willen we ook graag een '*religieus- cultureel centrum zijn*' in en voor het dorp: door kwalitatief goede activiteiten aan te bieden. Deze naam is nog een werknaam, we weten nog geen betere naam. 'Centrum voor 'Viering en Inspiratie' zou een alternatief kunnen zijn.

Het kerkgebouw ligt niet centraal in het dorp, en toch geloven we dat de kerk ook voor niet-kerkgangers waardevolle verdieping en bezinning kan bieden.

Dit kan niet dienen als activiteit om 'te overleven' of om inkomsten te genereren. Het is een activiteit die ten dienste zal zijn voor het dorp en met enkele incidentele activiteiten per jaar geld zal kosten. Er zijn wel zorgen over de haalbaarheid v.w.b. de inzet van mensen. Een verkennend haalbaarheidsonderzoek is gewenst: voor wie en met wie doen we het allemaal.

Voor de realisatie zal een culturele commissie gevormd dienen te worden met leden, ook van buiten onze kerkelijke gemeente, die ook zou kunnen functioneren als een stichtingsbestuur voor een 'Hans

Zomerfonds voor muziek en kunst in de kerk' en de beschikking krijgt over €100.000 uit het legaat, indien dat een wenselijke vorm blijkt te zijn.

f. Samenwerking met andere geloofsgemeenschappen.

De samenwerking met de andere protestantse gemeente in het dorp, de Michaëlkerk is op dit moment zeer beperkt. Alleen op diaconaal gebied is enige samenwerking, de CvK's hebben contact en de voorzitters hebben onregelmatig overleg. Helaas is de verwachting dat dit de komende jaren niet zal veranderen, ondanks onze wens nauwer samen te werken. Wij streven er naar dat daar op termijn verandering in komt.

Met de geloofsgemeenschap St. Andries is wel een regelmatig en goed contact. Maar gezamenlijke vieringen hebben hun beperkingen, gezien het beleid van de bisschop van Utrecht. Wij hebben de bereidheid uitgesproken dat ons gebouw ook door hen gebruikt kan worden, mocht de Andrieskerk gesloten gaan worden.

Het oecumenisch platform Leersum (OPL), waarin ook de baptisten deelnemen, leidt een marginaal bestaan en het is onze wens daarin meer te investeren. Twee keer per jaar is er een oecumenische viering. Wel is er een goed contact met de PKN nabuurgemeentes in Doorn en Maarn, met name op het gebied van ontmoeten en verdiepen, dit zou ook nog naar andere gemeentes uitgebreid kunnen worden.

4. Conclusie

'Wat voor gemeente willen we de komende tien jaar zijn en wat is daarvoor nodig wat betreft het gebouw?'

In de gesprekken in de kerkenraad en deze commissie en in de beleidsnotitie van onze predikant is gebleken dat we hopen vooral door te kunnen gaan op de wijze zoals wij nu kerk proberen te zijn. Met hoop op geloof en liefde.

We willen een open en vitale geloofsgemeenschap te zijn met ruimte voor diversiteit in geloofsbeleving, open naar en voor het dorp en met aandacht voor eredienst, pastoraat, diaconaat en ontmoeten en verdiepen.

Het gebouw is daarbij een plek om samen te komen, te ontmoeten, te lachen, te huilen, te troosten, te bezinnen en te rouwen. Het zal daarvoor multifunctioneel en flexibel bruikbaar dienen te zijn. Daarbij zal een punt van aandacht dienen te zijn hoe we kunnen aansluiten bij de verwachtingen van de middengeneratie; wat zoeken zij wat ze nu niet vinden.

5. Concretisering

Op basis van deze toekomstvisie kan een stappenplan worden gemaakt en kunnen drie uitvoeringscommissies aan de slag, die alle drie *duurzaamheid* op het oog hebben en wel in de breedste zin van het woord:

*kerkgebouw 'buitenkant' (verduurzamingscie.)

*kerkgebouw 'binnen' (herinrichtingscie.)

*rondom het kerkgebouw (tuincie.), die reeds tot uitvoering is overgegaan.

Daarnaast kan bovengenoemde *culturele commissie* de plannen met een religieus-cultureel centrum verder gaan uitwerken. (zie ook beleidsplan pt. 6c.)

Tenslotte zou er een *commissie* gevormd kunnen worden voor een *toekomstvisie voor de langere termijn*, op basis van de demografische en financiële ontwikkelingen in onze kerkgemeente.

- Wat is daar voor nodig wat betreft het gebouw

*Een heringerichte kerkzaal, met de focus op het liturgisch centrum en allereerst bestemd voor de eredienst. Maar die tegelijk ook door de week omgevormd kan worden tot een stilte- en bezinningsplek voor gemeenteleden en niet-gemeenteleden. Wellicht zijn er dan ook nog andere

vormen denkbaar om in de Johanneskerk religie in de breedste zin van het woord een plek te geven, te verwoorden en te ervaren. (zie ook beleidsplan pt. 6b en 6c.)

Hiervoor is een flexibel en multifunctioneel gebouw nodig en dient er ook aan gedacht te worden dat het gebouw in toenemende mate voor uitvaarten gebruikt wordt.

- Welke personele bezetting is daar voor nodig

Dit is mede afhankelijk van het bedrag (uit VVB en vermogen) dat we als gemeente daarvoor beschikbaar willen stellen.

*een predikant (in deeltijd, nu 0,5fte)

*bijstand in het pastoraat behoort tot de mogelijkheden. Een predikant of HBO pastor (in deeltijd 0,2 à 0,4 fte voor de duur van max. 4 jaar), wellicht samen met andere kerkelijke buurgemeenten.

Daarnaast kan ook overwogen worden om de huidige ouderlingen en pastorale medewerkers verder toe te rusten middels cursussen.

* Ook betaalde bijstand in het facilitaire beheer (in deeltijd) is een mogelijkheid. Dit is mede afhankelijk van waarvoor het gebouw gebruikt wordt en de taakomschrijving.

6. Stappenplan

1. Deze nota dient in de kerkenraadsvergadering van 28 maart ter bespreking en goedkeuring voorgelegd te worden en vervolgens in april op een gemeenteberaad besproken te worden.

2. Er zal zo snel mogelijk een commissie herinrichting gevormd worden die op korte termijn advies gaat inwinnen bij een liturgisch deskundige en een architect met ervaring in het herinrichten van kerken. Het is in ieder geval gewenst dat de banken in de kerkzaal geheel of gedeeltelijk worden vervangen door stoelen en de verlichting wordt aangepast. In dit advies mag verder het gehele gebouw worden meegenomen (zoals ontmoetingsruimte (akoestiek), keuken, toiletgroepen en garderobe etc.). Hierbij dient rekening gehouden worden met een multifunctioneel en flexibel gebruik van de kerk. Na dit advies beslist de kerkenraad wat wel en niet uitgevoerd wordt.

Bemensing: predikant (tijdens haar ziekte in goed overleg), lid moderamen en CvK, voorzitter cie. Eredienst en 1 à 2 gemeenteleden.

Budgetindicatie: Er is € 100.000 beschikbaar gesteld. Indien er meer nodig is, is een besluit van de kerkenraad noodzakelijk.

3. Ook kan nu een commissie verduurzaming kerkgebouw ingesteld worden die een plan, na deskundig advies, zal opstellen voor verduurzaming van het gebouw. Na dit advies beslist de kerkenraad wat wel en niet uitgevoerd wordt. Tot uitvoering kan pas worden overgegaan nadat duidelijk is wat er i.v.m. de herinrichting aan het gebouw dient te worden veranderd.

Bemensing: Lid moderamen, enkele leden van CvK en evt. deskundigen.

Budgetindicatie: Er is € 100.000 beschikbaar gesteld. Indien er meer nodig is, is een besluit van de kerkenraad noodzakelijk.

4. Nadat beide commissies hun plan gereed hebben dienen deze op elkaar afgestemd te worden en neemt de kerkenraad een beslissing over de uitvoering.

5. Het moderamen zal in overleg met de kerkenraad een besluit dienen te nemen over evt. *bijstand in het pastoraat of van facilitaire werkracht*. Er moet onderzocht worden hoeveel de kosten zijn van professionele bijstand voor 2 à 4 jaar met een werktijd van 0,2 à 0,4 fte. Ook moet worden gezien of dit in samenwerking met Doorn kan en of dit een predikant of HBO'er dient te zijn.

Budgetindicatie: In de post 'beleidsafhankelijke keuzes' is daar €100.000 voor beschikbaar gesteld. Dit zou verruimd kunnen worden.

6. Er kan een *culturele commissie* gevormd worden die als taak heeft vorm te geven aan de *Johanneskerk als 'religieus-cultureel centrum'* (alternatieven voor de naam welkom). Zij zal ook onderzoeken hoe een eventuele *stichting 'Hans Zomerfonds voor kunst en muziek'* kan gaan functioneren en of dit haalbaar is. Raadzaam is het als er ook advies wordt ingewonnen bij soortgelijke commissies uit Amerongen, Doorn en Maarn.

Deze commissie zal ook juridisch en notarieel advies dienen in te winnen omtrent de gewenste juridische vorm voor een 'Hans Zomer fonds'.

Ook is de mogelijkheid genoemd om vanuit de Johanneskerk muzieklessen op de basisschool te bevorderen en kinderconcerten te organiseren. (zie ook pt. 3. e)

Bemensing: De huidige commissie aanschaf vleugel c.q. concertpiano kan hiervoor als basis dienen, uitgebreid met een lid van O&V en leden uit onze gemeente die op dit terrein actief zijn en enkele mensen van buiten onze geloofsgemeenschap.

Budgetindicatie: Voor het 'Hans Zomerfonds voor muziek en kunst in de kerk' is €100.000 beschikbaar gesteld. Daarnaast €30.000 voor een kleine vleugel c.q. concertpiano.

7. Er wordt na de zomer een *commissie* gevormd voor een *toekomstvisie voor de langere termijn*, op basis van de demografische en financiële ontwikkelingen (meerjarenbegroting) in onze kerkgemeente.

Deze commissie zal ook de samenwerkingsmogelijkheden in en buiten het dorp verder dienen te onderzoeken. Advies zou kunnen ingewonnen worden bij de classispredikant. Hierbij is het belangrijk dat niet zozeer het gebouw behouden blijft, maar er toekomst is voor ons als geloofsgemeenschap.

Bemensing: Leden uit de kerkenraad en cie. Toekomstvisie, evt. aangevuld met enkele gemeenteleden.

Budgetindicatie: Voor de dekking van de toekomstige tekorten wordt 200.000 à 300.000 euro gereserveerd. Daarnaast zou het wenselijk zijn een bedrag omtrent 300.000 euro te reserveren voor de toekomst op langere termijn.

Wij hopen op wijsheid en inzicht voor allen die zich gaan inzetten en geloof in toekomst.

Namens de commissie Toekomstvisie 2022,
Arend Altena, voorzitter

De commissie bestond uit de volgende personen:

Arie van Leeuwen scriba, Teun Monster (gespreksleider), Hans Breunese, Robbert van Dijk, Christel Eijkelenboom, Hilje Logtenberg, Marjoleine Oudshoorn, Sjaak Rodenburg, Epko Smit, Teus Stahlie